ГОДИНА XXXVIII. ЦЕТИЊЕ, у суботу 17. октобра 1909. БРОЈ 44

Цијена:
За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по године 6 круна.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.
Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштанском упутницом, само и непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручније, г. Вељну Рамадановићу, К. Ц. агенту у Котор.
Дописи се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.
За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 4 паре за први пут, а за сваки даљи пут по 2 паре.

Власник: Државна Штампарија — Излази суботом — Одговорни уредник: С. Рамадановић

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА I
по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог заступника Нашега Министра Просвјете и Црквених Послова, Нашега Министра Правде, постављамо:

за вршиоца дужности управитеља Богословско-Учитељске Школе на Цетињу Пера Вучковића, досадашњега контрактуалнога наставника Цетињске Гимназије.

Заступник Нашега Министра Просвјете и Црквених Послова, Наш Министар Правде нека изврши овај указ.

Цетиње, 11 октобра 1909.

НИКОЛА с. р.

Заступник Министра Просвјете и Црквенијех Послова,
Министар Правде,
Д-р С. Дрљевић с. р.

МИ
НИКОЛА I
по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашега Министра Правде и заступника Нашег Министра Просвјете и Црквенијех Послова, постављамо:

за члана општинског суда у Подгорици Андрију Контића, досадашњега секретара обласног суда у Подгорици, по потреби службе.

Наш Министар Правде и заступник Нашега Министра Просвјете и Црквенијех Послова нека изврши овај указ.

Цетиње, 15. октобра 1909. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Правде и
Заступник Министра Просвјете и
Црквенијех Послова,
Д-р С. Дрљевић с. р.

МИ
НИКОЛА I
по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашега Министра Правде и заступника Нашег Министра Просвјете и Црквенијех Послова постављамо:

за секретара обласног суда у Подгорици Милију Вуисића, досадашњег врш. дужности секретара обласног суда у Никшићу.

Наш Министар Правде и заступник Нашега Министра Просвјете и Црквенијех Послова нека изврши овај указ.

Цетиње, 15 октобра 1909. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Правде и
Заступник Министра Просвјете и
Црквенијех Послова,
Д-р. С. Дрљевић с. р.

МИ
НИКОЛА I
по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашега Министра Правде и заступника Нашег Министра Просвјете и Црквенијех Послова, а по саслушању Нашег Министарског Савјета, ријешили смо и рјешавамо:

да се Јован Радичевић, члан општинског суда у Подгорици, на основу чл 45. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Наш Министар Правде и заступник Нашега Министра Просвјете и Црквенијех Послова и Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврше овај указ.

Цетиње, 15. октобра 1909. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Правде и
Заступник Министра Просвјете и
Црквенијех Послова,
Д-р С. Дрљевић с. р.
Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— Њ. В. Књаз Мирко отпутовао је јуче на Крушевац.

— Г. капетан Депре, новопостављени војни аташе Француске Републике, стигао је на Цетиње и имао је част бити представљен Њ. Кр. В. Књазу Господару од г. посланика грофа Серсе-а.

— Г. П. Лобачев, царско-руски вицеконсуо у Скадру, бавио се на пролазу за Цариград ових дана на Цетињу.

Руски Цар у Италији

Посјета, коју је Цар Никола учинио у Ракониђију Краљу Виктору Емануелу, сматра се оправдано као најважнији догађај у спољној политици од потоњих дана, па је с тога природно, да му међународна штампа посвећује особиту пажњу. Данас је ван сваке сумње, да посјетом Цара Николе није просто враћена посјета Краља Виктора Емануела и Краљице Јелене у Петерхофу, но да она значи све веће зближавање словенске и романске расе. И док сва словенска и романска штампа поздрављa тај догађај с одушевљењем, дотле њемачка штампа са зазором пише о њему, жалећи живо, што није пошло за руком да се у интересу Тројног Савеза састанак спријечи, или бар његов утицај ослаби. „Новоје Времја“, одговарајући тој штампи, пише између осталога ово:

„И ако посјета Италије од стране рускога монарха нема нарочитих политичких циљева, ипак је осјећај суревњивости заинтересованих страна готов, да у њој гледа непосредну опасност за интегритет Тројног Савеза. Разумије се, да су та страховања потпуно неоснована. Ако Тројни Савез обезбјеђује Италији ма какве важне користи, њу неће, извјесно, један акт међународне учтивости одвратити од њенога досадањега држања. Али баш и сва ствар и јест у томе, што тај Савез даје плод, који је за јело, само Нијемцима, а празну љуску Италијанима. Ова посјета даће јавном мишљењу у Италији повода, да поново ревидира основе Тројног Савеза, и већ сама помисао на то чини, те су њемачки политичари толико нервозни. Но ми их можемо умирити. Русија нема намјере, да отргне Италију од испуњавања обавеза, које је она примила према члановима Тројног Савеза. То ће доћи само собом без икаквих наших напора. Модерна Италија није створена сплеткама појединих политичара, већ буђењем народносног осјећаја. Тај исти национални нагон показиваће Италији и у будућности прави пут, па ма како се случајни управљачи њене судбине трудили, да је обрну на други какав пут.“

И сви италијански листови веома топло поздрављају посјету руског Цара. Римска „Трибуна“ посветила је доласку Цара Николе цио један број, и донијела слику цареву, царичину и њихове дјеце. На уводном пак мјесту пише познати парламентарац Ди Бењано између осталог:

„Унутрашње неприлике у Русији и рат с Јапаном спријечиле су ранију носјету цареву нашем Краљу, али она ни мало не губи од своје важности. У Италији су велике симпатије за Француску и Енглеску, јер то су народи који су нам ближи и које смо добро упознали и проучили. Али не смијемо заборавити, да смо и Русе у једној прилици добро познали. За вријеме катастрофе у Месини и Калабрији руски мрнари били су први, који су притекли у помоћ пострадалима; они су нам ту показали, излажући опасности своје животе, да пред великим болом човјечанства не постоји разлика расе, језика и осјећаја. Они су стотине наших невољника спасли, а кад су их на својим лађама преносили у Неапољ, народ им је одушевљено клицао и дивио им се. Ако дакле познајемо добро Французе и Енглезе, имали смо прилике да упознамо и руску душу, која је достојна нашег пријатељства.

Овом посјетом Цара руског можемо слободно казати, да су наши односи са Русијом, Француском и Енглеском најсрдачнији. Савезници с једне а пријатељи с друге стране, ми можемо мирно и сигурно радити и напредовати, тако да се и наша ријеч чује у Европи. Оваквом политиком Италија може бити радосна и поносна: радосна због свог успјеха, а поносна што види реализован Криспијев сан, који је радио на томе, да Италија у Европи добије угледан положај и утицај на свјетску политику.

Царева је посјета и за нас и за општу политику од великог значаја и њу не може нико да изгуби из вида. С тога ми Га поздрављамо добродошлицом, загријани идејом за општи свјетски мир. Ово пишемо с увјерењем, да овако мисли велика већина италијанског народа“...

Састанак рускога Цара с италијанским Краљем у Ракониђију протекао је потпуно по програму и очекивању. Наравно, с највећим се је интересом очекивао текст здравица, које су изимијењане између оба Владаоца у недјељу вече на свечаном обједу. Обједу је присуствовало 59 особа, међу њима уз Владаоце Краљица Јелена, дука од Ђенове, дука од Абруца, књагиња Летиција, принц од Удине, руски министри Извољски и Фредерикс, италијански министри Ђолити и Титони, руски посланик у Риму књаз Долгоруки, италијански посланик у Петрограду Мелегари.

Краљ Виктор Емануел поздравио је свога госта овом здравицом:

„Радосно поздрављам Ваше Величанство као госта Италије и Свога госта, јер посјета Вашег Величанства значи јачање искреног пријатељства и сагласности идеја, које уједињују наше домове, наше владе и наше земље. Заједница интереса и осјећаји симпатија, поново поткријепљених одушевљењем и пожртвовањем храбрих руских морнара приликом наше скорашње велике несреће, зближиле су још више Русију и Италију. Руски и италијански народ научили су се познавати и цијенити, а наше су владе томе дале израза у дјелу, које су с другим силама извршиле у циљеви очувања мира. Ја сам чврсто увјерен, да ћу моћи с Вашим Величанством заједнички радити, да обезбиједимо нашим народима ову благодат.

Веома сам захвалан Вашем Величанству за посјету, а у исто вријеме и сажаљевам, што не могу овдје поздравити и Вашу узвишену Супругу, за чије се здравље најусрдније Богу молим. Дижем чашу у част Вашег Величанства, у славу Ваше владе, за здравље Њихових Величанстава Царице Марије Феодоровне и Царице Александре Феодоровне и цијеле Царске Породице, као и за величину и напредак Русије!“

Музика је иза тога засвирала руску химну, а Цар Никола одговорио је овом здравицом:

„Срдачност, којом ме је Ваше Величанство поздравило, искрено ме је дирнула. Дошавши у Вашу лијепу земљу, испунио сам драгу жељу Свога срца, коју сам већ одавна гајио. Једино жалим, што Царици није допустило здравље, да ми се на том путу придружи, да се са мном захвали Вашем Величанству за посјету, којом сте били добри почастити нас у Петерхофу и која нам је у најпријатнијој успомени.

Симпатичан дочек, који налазим у Италији, одговара искреном пријатељству као и заједници погледа и интереса, који уједињују наше домове, наше владе и наше земље. Живо учешће, којим је цијела Русија пратила несрећу Италије у прошлој години, и одјек на који су та осјећања наишла у Италији, јасно свједоче, да симпатије између наших народа непрекидно расту. Ја се тврдо надам, да ће наше владе успјешним начином настојати, да ове симпатије очувају и да трајним и пуним повјерења судјеловањем допринесу не само зближењу између Италије и Русије, како то одговара узајамним интересима обију земаља, него и дјелу општег мира.

Особито ми је мило, што се данас као на дан годишњице вјенчања Ваших Величанстава овдје налазим, па из свег срца дижем чашу за здравље Вашег Величанства, за здравље Њихових Величанстава Краљице Јелене и Краљице Маргерите, као и цијелог Краљевског Дома и пијем за величину и напредак ове лијепе земље, чије гостопримство сада уживам!“

Музика је иза ових ријечи свирала италијанску химну.

Поводом овог састанка донијела је „Агенција Стефани“ ово званично саопштење:

„Састанак италијанског Краља с руским Царем био је задахнут оном срдачношћу, која одговара значају односа, који су се развили између Италије и Русије. Ова се срдачност види из здравица код свечаног обједа у Ракониђију, које не само да наглашавају лична осјећања, што уједињују оба владаоца, него и потпуну идентичност интереса и погледа између обију влада. Разговори министра Титонија и Извољскога тицали су се, наравно, разних политичких дневних питања, нарочито балканских питања. Констатовано је, да Италија и Русија на том подручју иду за истим циљем, то јест за учвршћењем status-a quo у Турској, и независности, нормалног и мирног развитка балканских држава. Зближење Италије и Русије не може, дакле, изазвати никаква неповјерења, па ће га сигурно све силе поздравити као озбиљан елеменат за одржање мира.“

Политика и њен задатак

(По Шарлу Бенов)

Предмет којим се *политика* бави, јест друштвени живот или живот човјечји у друштву. Политика је управо наука о животу људи у друштву или о људским друштвима. Свака би друга одредба ову науку унижавала и сужавала.

Подјела рада, ма како да је добра, шта више, и у случају кооперације, не искључује ни међусобну конкуренцију међу људима, нити појединих људи са друштвом, и та конкуренција или утакмица врло често доводи до сукоба. Дати свакоме своје, заједмчити свакоме законит рад, утврдити правичан однос између потреба за живот друштвени, то је прави циљ политике.

Област политике т. ј. њено поље рада, веома је пространа у данашњим одвећ јаким, великим, сложеним и веома живим друштвима. Слободно се може рећи, да сви облици друштвеног живота улазе једним дијелом у политику или је једним својим дијелом додирују. Трговина се више не састоји у простој размјени између два варварина: не даје се више у размјену један производ за други. Од онога дана кад се новац појавио, од дана кад је новац постао ово што је, друштвена установа, трговина није могла бити сасвим независна од политике. Онога дана кад је трговина престала да се води искључиво у кругу једне заједнице, кад се она почела водити између народа и народа, и кад је те односе требало уговором уредити, она је тада постала сасвим тијесно везана са политиком. То исто вриједи и за земљорадњу. Онога дана кад земљорадња није више била зачепркавање земљишта каквим тврдим шиљком да би се подгајиле извјесне полудивље биљке, које су људи одмах јели чим су је убрали; онога дана кад је земљорадња престала да буде случајно занимање и кад је она себи ставила у задатак да храни не само земљорадника него да подмири и потребе друштвене, када је она постала индустријско предузеће потчињено конкуренцији с поља са тражњом да јој се отворе или затворе границе — она је такође везана за политику и, у многом погледу, не одваја се од ње. То исто важи и за јавне грађевине. Кад једна утрвена стаза није више била довољна за саобраћај међу људима, т. ј. за друштво које је све више расло, кад је требало правити путове и канале, чистити или зајажавати ријеке, правити мостове и пристаништа, и кад напољетку ни сами путови нијесу били довољни, кад је требало градити жељезнице и поред њих подизати телеграф, кад је признато да треба на рачун и у корист свакога појединца направити друштвене алате, кад се лични рад морао помоћи и удвојити путем јавних грађевина, поље политике такође је за толико порасло. Тако исто стоји и с финансијама и из истих разлога. Довести у сагласност приходе и расходе, створити и издржавати државне службенике, то значи појачати друштвени живот, и шљедствено, проширити област саме политике. Тако је и са банкама и са истих разлога. Банке су чиниоци друштвеног живота и према томе су елементи политике, кад се она схвати онако како је треба схватити.

То исто вриједи и за колонизацију. Кад стари свијет пуца са свију страна и разлива се под притиском нашег веома јаког друштвеног живота, кад се један народ роји и кад његов живот расте стварањем колоније као што се живот једне породице повећава рођењем дјетињим, у исто вријеме са ширењем народне територије расте и област његове *политике*. У политику долази и старање о земаљској одбрани, доношење закона, тумачење права и утврђивање правичности; ту спадају и односи државе према страним државама и подешавање тих односа како би најбоље одговорили народним интересима; старање да се уреде односи између централне власти и помјесних власти, а што је могуће боље да се уреде односи између државе и цркве, с погледом на мир у цркви и на слободу; ту спада брига око васпитања омладине, како би се створили добри грађани; старање о јавној хигијени, да би се друштво одржало у што повољнијим физичким условима, и организовање помоћи како би се олакшало и што више умањила зла, која се иначе не могу ни спријечити ни залијечити; у политику долази и проучавање вијекадањег питања, које је постало великим питањем нашега доба, пред којим ишчезавају сва друга, чим се само помене име његово, „социјално питање“ и старање да се томе питању, ако је то у опште могуће, даде правично рјешење, које не би реметило ни мир ни слободу.

Узазуд би се осноравало да нијесу ови разноврсни задаци ове разне, али тачно одређене мисије — саставни дјелови политике? Они су сви манифестације социјалног живота, живота народног. Шта је, дакле, политика као наука? *Наука о животу друштава.* А као вјештина? *Вјештина управљати друштвеним животом на општу корист друштва и сваког његовог члана; вјештина да се уздигне што је могуће више живот личности и друштва и да се одржавају у правичној равнотежи.* Ето зашто је оправдано рећи, да је идеја о животу основна идеја и да се увијек мора на њу доћи кад је ријеч о политици, па било да се ова сматра као наука или као вјештина.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Ћезаре Ломброзо. У Торину је ових дана послије кратке болести у 74. години свог вијека преминуо славни италијански психопатолог професор Ћезаре *Ломброзо*. Покојни Ломброзо је био родом из Вероне из трговачке куће. Као дјечак се бавио поглавито језичким студијама, те је од дванаест година тачно умио да говори латински и грчки, а већ од четрнаест година је написао дјело „О величини и паду Рима“. Руковођен филологом Марцолом проучавао је дјечак халдејски, коптски, кинески и јеврејски језик. Године 1853. је у Падови почео студирати медицину, коју је наставио у Павији и у Бечу, а године 1859. је промовисан за доктора медицине. Још као ђак је издао дјело „О утицају просвјете на лудило и лудила на просвјету“. Пошто је положио докторат, остао је у Бечу, да се ондје усаврши у психијатрији. Но рат међу Аустријом и Италијом одзове га у Италију те је добровољно као љекар стао у италијанску војску. Своја искуства на бојиштима и по болницама саопштио је у дјелу „О ампутацијама“. Прегледао је и премјерио преко хиљаду Италијанаца, те је стекао оштар поглед за анатомску норму и индивидуалне разлике. Тако је онда постала његова „Антрополошка географија Италије“. У то вријеме падају и његова прва посматрања на пољу криминалне антропологије. Кад је једном сецирао љешину неког злочинца, опазио је на лубањи остраг средњу јаму и још неке друге анатомске абнормитете. То му је онда дало повода, да испитује живе злочинце, те да на њима примијети читав низ тјелесних абнормитета. Он је узроке злочинства тражио у тјелесним особинама, које је злочинац наслиједио атавизмом. Тако је Ломброзо постао оснивач криминалне антропологије, коју је први пут разложио у књизи с натписом: „Злочинац у антрополошком и јуристичком погледу, и као кривични сужањ“. Шездесетих година прошлог вијека био је најприје доцент психијатрије и судске медицине на универзитету и управитељ лудница у Павији. Славно му дјело „Genio e follia“ („Геније и лудило“) изашло је године 1864., а у њем је изнио идеју, која је учени свијет много задивила тврђењем, да се редовно геније не да разликовати од веће или мање количине лудила. То је Ломброзо настојао доказати великим историским и научним материјалом, као и биографским побацима скоро свих највећих људи у историји.

Већ године 1859. изнио је резултате својих испитивања о кретенизму у Ломбардији, а 1865. год. објелоданио је своје клиничке студије о умним болестима. Главно његово дјело, које је имало особито у Италији отворити поље нових проучавања и теорија и око његовог имена окупити читав низ научењака, јест „Човјек злочинац у односу са антропологијом, законодавством и кривичномнауком“. Године 1876. постао је Ломброзо редован професор на универзитету у Торину и ту је двадесет и осам година предавао психијатрију и судску медицину. Године 1904. оставио је катерду за судску медицину, те се сав посветио психијатрији. Ломброзо је написао још много научних дјела, а бавио се и спиритистичким питањима те је био увјерен спиритиста.

Књижевна изложба у Русији. У Русији се спрема литерарна изложба. Оснивање Толстојева музеја у Петрограду, у којем ће се сачувати сви предмети од вриједности, који припадају популарном руском писцу, инспирисало је петроградским књижевним круговима идеју, да посвете неколико сала Академије Наука изложби дјела руских писаца. Та је изложба оправдана и тиме, што су многи руски драматски постали гласовити ових потоњих година у иностранству, док су у Русији самој врло мало или готово никако познати. На изложби ће бити заступљени сви пјесници, романописци и драматски аутори руски од најстаријих класичара до најмодернијих реноватора. Изложиће се не само дјела и рукописи аутора, него и њихови портрети и све оно, што може карактерисати њихове књижевне производе.

Годишњи скуп Коларчеве задужбине. Скуп ове задужбине држан је и ове године у Биограду 6. т. м. у Св. Савском дому. Најприје је извршено уобичајено молебствије и прекада кољива. За вријеме богослужења пјевало је богословско пјевачко друштво. — Затим је нови предсједник задужбинског одбора *Д-р. Ђорђе Павловић*, академик, држао прикладан говор, најприје о знаменитом старцу Коларцу, у ком је говору изнио још неке значајне појединости о великом добротвору-српске просвјете и српске књиге, па је том приликом напоменуо, како је до сада Коларчева задужбина издала око 140 књига.

Иза тога је говорио о М. Ђ. Милићевићу, своме претходнику у предсједништву Коларчеве задужбине, као српском знаменитом књижевнику и много заслужном члану и предсједнику у објема Коларчевим задужбинама, у којима је дјеловао 38 година.

Послије предсједника читао је Љуба Ковачевић, академик, одборски извјештај, по коме излази, да на дан 1. октобра о. г. Коларчев књижевни фонд износи 240.001 дин. и 20 п., а фонд за Универзитет 2,061.556·48; оба дакле фонда укупно износе суму од 2,301.556·68.—

Овоме свечаном годишњем скупу је уз многе одличне представнике науке присуствовао и Њ. В. Краљ Петар.

Међународна аутомобилска конференција. Делегати Немачке, Белгије, Бугарске, Француске, Италије, Монака, Црне Горе, Румуније и Србије, потписали су у Паризу конвенцију, којом се уређује међународни саобраћај аутомобилима. Други делегати реферисаће својим владама. При закључку конференције, српски посланик у Паризу Др. Весић благодарио је на дочеку страних представника.

Арктичка експедиција ваздушним бродом. Прошлих дана држана је у Берлину под предсједавањем пруског принца Хајнриха сједница одбора њемачког друштва за арктичку експедицију Цепелиновом ваздушном лађом, на којој је учествовао и Цепелин. Пошто се неколико часова зборило о тешкоћама, на које би наишла таква експедиција у арктичким крајевима, ријешено је, да се најприје пошље једна претходна експедиција, која би имала да на лицу мјеста испита услове таквог предузећа у свима правцима. Та претходна експедиција кренула би се на љето 1910. године преко Шпицберга у крајеве поларнога леда и утврдила би услове за саобраћање ваздушних бродова у поларним регионима. Одбор много полаже на то, да се усаврши даље развијање ваздушних бродова Цепелинова система за даља путовања, нарочито преко мора, како би се они могли с успјехом ставити у службу научних испитивања. С тога се већ сад ради на пројектовању подесног ваздушног брода, који би већ у почетку 1911. год. могао предузети прва своја путовања у циљу правилног вјежбања у ваздухопловству.

40-годишњица дописнице. Прва дописница (кореспонденц карта) предана је 1. октобра 1869. године у Бечу. Прије тога на четири године, наиме 1865. године, на збору поштанских чиновника у Карлсруху је тада поштански савјетник, а доцније државни секретар Стефан предлагао да се уведу дописнице, али му тај предлог није прихваћен. Четири године доцније бечком листу „Neue Freie Presse“ препоручио је дописнице др. Емануел Херман. С тога се уопште држи, да је проналазач дописнице др. Херман. Аустријска дописница примљена је уопште свуда са допадањем. 1. јула 1870. године увео је прву њемачку дописницу сје-

ЛИСТАК

Ручни рад у мушкој школи

Данашње доба, вијек цивилизације и технике, показује тежњу код свих народа за техничким образовањем. Та се тежња не шири само по школама западних народа, него је у велико ухватила коријена и по источним земљама Европе и почела да се одомаћује. О овој новој идеји, која је нова по завођењу од 60 година на овамо, а по постанку од прије 300 година, проговорићемо у неколико чланака. Код Француза је заведена 1882.; код Бугара 1892.; код Србијанаца 1898.; код нас 1907. г. као *обавезан*, а у осталим земљама или као необвезан, или као полуобавезан предмет а негдје и као покушај.

Техничко је васпитање саставни дио цјелокупног васпитања. Ну, поред те задаће, техничком је васпитању задатак, да помаже сва васпитања уопште, и као таквом има мјеста у васпитној школи. Буде ли му задатак корист — привређивање, онда му је мјесто у стручним школама. Ми ћемо га посматрати и уводити са чисто васпитне — педагошке стране и с тога ћемо мјкао таквом и задатак изнијети.

Ручни рад утиче у три правца у погледу васпитном: у погледу *педагошком, национално-економском* и *политичком*.

Сваки од ових расмотрићемо понаособ.

А. Важност ручног рада у погледу педагошком.

С тога гледишта ручни рад треба да његује тјелесно и душевно здравље, да вјежба руку и око, очигледност, мишљење, укус и естетичка осјећања, да развија вољу, самосталност и уопште социјалне врлине.

Већ се код животиња показује нека вјештина у раду. Паук плете мрежу, пчела гради сће, птице гнијезда и т. д. Дакле, осјећа се потреба за живот. У најпримитивнијем стању човјек је био невјешт, јер није умио ништа да начини. Ну, доцније је осјећао потребу за храну, одјећу, стан и др., и већ је морао да се труди и да изумијева начин, како ће их набавити — начинити. — Са изумијевањем разних ствари за потребу човјечију почиње и култура. Култура се почела боље тек онда развијати, кад је ватра пронађена. Тада почиње човјек да кува јело на ватри; да топи руде; да од метала гради разна оруђа за своју потребу и одбрану од непријатеља. Од тога доба почиње и историја човјечанства, од тада за човјека и историја зна. Историја нам казује, како су се поједини народи у културном и техничком погледу почели развијати; показује нам силне пријелазе од несавршенијег савршенијем, од тежег лакшем, од познатог непознатом; показује како се човјек поступно технички развијао из ничега до највећегсвог савршенства, као што се и тјелесно развијао.

Све што човјек умије да начини и што видимо да је начинио: одијело, стан оруђа за одбрану од непријатеља — све то у почетку није умио да начини. Човјек је измишљао поступно и што се више развијао, то је више умио све боље и савршеније ствари да измисли и начини. — Данас се човјек налази скоро на врхунцу свог развоја — вјештине и нема ничега, што човјечија рука не би могла да направи. *Што ум смисли, то рука изради.* — Зато се данашње доба зове доба културе, индустријско, техничко доба.

Кад човјека посматрамо још од његовог дјетињства, видимо да још у утроби дијете почиње да се креће, каже се „осјетила се“. Ти су његови покрети безвољни — нагонски. Тако је и са покретима послије рођења за извјесно вријеме. Послије неколико дана дијете почиње да гледа у интересантније ствари — предмете и то већином оне, који су шаренији. Затим почиње да чини покрете тражећи оно што га занима. Сви су ти покрети у почетку несвјесни — инстинктивни, а поступно постају свјеснији, али се не може рећи да су потпуно свјесни, јер се ти покрети чине по потреби, инстинктивном нагону а не са знањем, јер га дијете нема. Од онога доба, од кад дијете почиње да чини свјесније покрете, од тада се и *воља* почиње да развија и, што је више свијести и знања, воља јес авршенија.

Техничко васпитање састоји се у томе, да се тјелесни покрети регулишу на посао тако, да умију начинити оно, што је човјеку потребно за живот. Види се, да су дјетету покрети урођени; дијете инстинктивно хоће да се креће, али ваља те покрете пренијети на оно, што је корисно; у противном, они ће се испољавати у дјечијим играма. Дјеца не могу да буду без игре — прве школе, у којој се вјежбају и расту; оне су пријеко потребне ради тјелесног развића, али са тјелесним развитком, техничким ће се васпитањем гледати, да се ови покрети пренесу на корист тјелесног рада.

Данас се тежи да човјек буде добар радник, јер човјек без рада не може да живи, иначе је готован, љениваац, просјак, а то осуђују сви морални и писани закони данашњег друштва, којима је задатак да гледају, те да их буде што мање, а по могућству и да их никако нема. Данас човјека треба спремити за живот — навикнути га на рад, те да мора радити.

У васпитној страни ваља да се ради оно, што желимо да нам дјеца буду. Ако се дијете не навикне на рад, биће лијено, а ако се навикне, онда ће бити вриједно и радно. Видимо, дакле, да техничко образовање није споредно, већ толико исто важно као и друго које васпитање. Да би се видјела важност његова, ваља замислити какав би човјек изгледао тјелесно и умно развијен, а да не би сиби умио ништа да изради и да се неби могао послужити својим удовима при раду, н. пр. да начини себи одијело, да пише и т. д. Дакле што је човјек умјешнији, то више и вриједи, тим је способнији за живот. Та је потреба опажена још у почетку развитка културе, те видимо, да у домаћем животу почиње упућивање на рад првих дана, када дијете прихода. Оно се радује што може да се креће с једног мјеста на друго и једва чека да се покреће. Тај нагон — вољу за кретањем треба употребити, упутити на оно што је корисно и добро и поступно га упућивати на послове, који ће му доцније требати. — Подражавање је почетак дјечијега рада. При покретању дијете подражава — покушава да све учини, што види да други раде. То је доба имитирања — угледања — подра-

вероњемачки поштански округ, као и баварско поштанско управитељство; а крајем 1872. године уведене су дописнице у Енглеској и Швајцарској. Исте године 1. јануара у Њемачкој су изашле дописнице са одговором. На међународном поштанском конгресу у Берлину 1874. године, изасланици 22 државе углавили су истовјетну цијену за све државе у износу од 10 фенига (пара). Од париског пак поштанског конгреса, који је држан 1878. године, све је више и више у промету дописница и у међународном поштанском савезу поштанска управитељства огромну, баснословну количину дописница издају.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Личне вијести. Од неколико дана баве се на Цетињу г. г. *Магнус од Еберхарт*, генерал и шеф генералног штаба гарде у Берлину, и брат му *Валтер од Еберхарт*, потпуковник и командант подофицирске школе у Потсдаму, и имали су част бити примљени од Њ. Кр. В. Књаза Господара у приватној аудијенцији. Данас су отпутовали у Бар, да на Тополици поздраве Њихова Краљ. Височанства Књаза Нашљедника и Књагињу Милицу.

— Са отварања слободног пристаништа у Бару дошли су на Цетиње г. г. *Ђ. Волпи*, главни директор књ. монопола дувана у Венецији, и познати италијански публициста и особити пријатељ Црне Горе *Вико Мантегаца*, и бавили су се неколико дана у нашој средини. Њ. Кр. В. Књаз Господар благоизволио их је примити у приватној аудијенцији.

Општински избори. У прошлу недјељу извршени су у најбољем реду у нашој општини избори одборника и њихових замјеника. Учешће грађана у гласању било је велико. За одборнике изабрани су: г. г. бриг. Митар Мартиновић, Јанко Дрљевић, члан Вел. Суда, Др. С. Огњеновић, ком. Стево Јовићевић, Марко Ђукановић, предсједник Држ. Савјета, Живко Драговић, члан Држ. Савјета, Мило И. Мартиновић, Петко Пајовић, Јанко Милић, члан Вел. Суда, Каплан Бибезић, трговац, Јово Косић и Лазар Аврамовић, а за замјенике: гг. Мило Милетић, Томо Илићковић, Крсто Побор, кап. Јагош Велимировић, Перко Вукотић и Никола Киежевић.

Забава. Прво Црквено Пјевачко Друштво „Његош" приређује вечерас у славу своје крсног имена, Св. Петра Цетињског, у „Зетском Дому" свечану забаву с овим програмом: 1.) Химна, пјева друштвени збор; 2.) Српске народне пјесме од Ј. Маринковића, пјева друштвени збор; 3.) „Срцу" од Зајца, квартет; 4.) Народни збор од Ј. Маринковића, пјева друштвени збор; 5.) Велика арија из опере „Јеврејка" од Халеви-а, соло уз пратњу гласовира, пјева г. У. Јуришић; 6.) „Са сјевера вјетар душе" од Лиховецког, пјева мјешовити збор; 7.) „Далматински шајкаш" дует уз пратњу гласовира, пјевају г. г. У. Јуришић и Г. Травањ; 8. „Напријед" од Х. Маринера, пјева друштвени збор. Послије концертног дијела биће игранка.

Сјутра, 18. ов. мј., прославиће „Његош" своје крсно име у овд. мушкој основној школи, гдје ће се послије богослужења у манастирској цркви извршити и уобичајени обред сјечења колача.

Трговачко Друштво. Вриједно Никшићско трговачко-акционарско друштво разгранало је свој рад на толико, да је отворило филијалу у Подгорици, а у брзо ће поставити и своје заступништво у Бару, што ће без сумње сви наши трговци радосно поздравити.

Преминуо. На Цетињу преминуо је 8. ов. мј. стари перјаник *Ђуро Савов Радуновић* из Прогоновића, а сјутрадан пренесено је његово мртво тијело уз учешће многобројног народа у родно му мјесто, гдје је и 10. о. мј. и сахрањено.

Покојник је од ране своје младости учествовао у свим потоњим црногорско-турским бојевима и одликовао се вазда личним јунаштвом.

Због његове познате честитости Њ. Кр. В. Господар узео га је за перјаника, у којој је служби провео 10 година. За своје врлине и јунаштво био је одликован Ђорђевским Крстом (челичним), златном Обилића медаљом, медаљом за храброст и другим домаћим и страним орденима. Лака му земља!

ТЕЛЕГРАМИ

Петроград, 11. октобра. Дума је отворена.

Раконићи, 11. октобра, Јуче у два и по сата послије подне стигао је овамо руски цар. Дочекао га је Краљ, министри Ђолити и Титони и многобројни великодостојници. Пошто су се владаоци загрлили, одвезли су се, праћени народним одушевљењем, у двор, гдје их је Краљица Јелена дочекала.

Париз, 11. октобра, Министар Пишон поздравиће Цара у Модани на повратку из Италије.

Биоград, 12. октобра. Нова влада образована је овако: старо-радикали: Пашић предсједник, Миловановић министар спољних послова, Љуба Јовановић унутрашњих, Протић финансија; самосталци: Јован Жујовић просвјете, Тимотијевић правде, Продановић привреде, Вуловић грађевина и пуковник Мариновић рата.

Биоград, 11. октобра. Краљ бугарски саопштио је српској влади, да ће учинити излет на српску планину Копаоник, познату са својих природних љепота, У Цариброду поздравиће Краља Фердинанда први ађутант Краља Петра пуковник Јуришић, а у Крушевцу дочекаће га престолонашљедник Краљевић Александар, који ће га на путу пратити.

Раконићи, 12. октобра. Јутрос су Величанства посјетила двор у Поленци, а послије подне били су у лову. У вече је био у двору свечан објед за 59 особа, за вријеме којег су изговорене узајамне здравице.

Раконићи, 13. октобра. Цар Никола отпутовао је одавде у 3 сата послије подне. С Краљицом опростио се Цар на тераси у двору. Њихов полазак на станицу поздравио је народ бурним клицањем: Живјела Италија, живјела Русија! Растанак владалаца био је врло срдачан.

Биоград. 13. октобра. Краљ Фердинанд дошао је јуче у Крушевац. Састанак краља са српским престолонашљедником био је веома срдачан. Краљ је Краљевића загрлио, а народ их је поздрављао клицањем: „Живио балкански савез!" Краљ и Краљевић пошли су на Копаоник, гдје ће се задржати два дана.

Биоград, 13. октобра. У Скупштини је Пашић прочитао владину изјаву, у којој наглашује, да ће нова влада продужити досадашњу унутрашњу политику и бавити се у главном усавршавањем наоружања и јачањем финансијских и привредних извора.

Токијо, 13. октобра. Књаз Ито при доласку у Харбин, убијен је из револвера од неког Корејанца. Јапански генерални консул и директор јапанске жељезнице тешко су рањени. Убица је ухапшен.

Модане, 13. октобра. Министар Пишон, који је овдје очекивао долазак руског Цара, ушао је у царски воз и пратио је Цара до Шамбери, одакле се повратио у Париз. За вријеме вожње Цар се је разговарао са Пишоном о питањима опште политике, а послије обједа преговарали су Пишон и Извољски.

Биоград, 14. октобра. Краљ Фердинанд вратио се је с Краљевићем Александром с Копаоника у Крушевац, Послије ручка Краљ се је повратио у Софију. Растанак између Краља и Краљевића био је исто тако срдачан као и састанак.

Харбин, 14. октобра. Убица књаза Ита признао је, да је нарочито дошао у Харбин, да убије Ита и да тако освети своју домовину.

Рим, 14. октобра. „Агенција Стефани" јавља, да је апсолутно неистинито. да је Ђолити рекао у Раконићију, да ће тројни савез бити без сумње обновљен, али да ће Италија захтијевати нова утаначења, која ће појачати њен престиж и њену снагу према иностранству.

Софија, 16. октобра. Краљ је отворио редовну скупштинску сесију престоном бесједом, у којој се каже, да ће влада сада, када је утврђен међународни положај Бугарске, обратити сву пажњу на јачање финансијског положаја. Престона бесједа наглашава пријатељске одношаје између Турске и Бугарске, за које влада жели да се што боље јачају у корист политичких и привредних веза, тако потребних за оба ова народа.

Атина, 16. октобра. Официр морнарице Типалдос, са торпедњачама и око 300 морнара заузео је арсенал Саламис. Влада је предузела мјере да спријечи нереде. Велико узбуђење влада.

Петроград, 17. октобра. Извољски се повратио.

Ливадија, 17. октобра. Цар је овамо стигао.

Атина, 17. октобра. Саопштење војне лиге јавља: Официр марине Типалдос погазио је заклетву вјерности. Типалдос је изјавио, да би хтио бити наименован за министра морнарице, па ако му захтјев не би био примљен, да ће напасти флоту са својим торпепњачама. Лига је закључила, да се Типалдос преда војном суду.

Атина, 17. октобра. Војска и крстарице бомбардовале су торпедњаче Типалдоса, који су ватром одговорили. Арсенал је у рукама владе. Има наде, да ће се торпедњаче предати. Варош је мирна. Бомбардовање је трајало 20 минута, за тијем су слиједили преговори.

Списак странаца приспјелих на Цетиње

од 11. до 17. октобра 1909. год.

Гранд Хотел: Л. Кауфер, трг. из Будимпеште; М. Фрајнд, трг. путник из Беча; Др. К. барон Хердтл, чиновник из Беча; Ф. Граничевић, прив. из Болцана; Л. Ридл. прив. из Беча; Дон И. Стјепчевић из Котора; О. Полак, архитект из Беча; Ј. Менх с госпођом, фабрикант из Офенбаха; кап. Депре, војни аташе из Париза; Б. Леднер, трговац из Фијуме; Ј. Брег, прив. из Минхена; К. Вајс, трговац из Прага; В. Мухнфорд с госпођом, прив. из Њемачке; Ф. Роси, секретар из Венеције; Ђ. Волпи, гл. директор из Венеције; Е. Фиксел, трговац из Беча; Х. Вајнер, трговац из Беча; Др. Ј. Фриш, штампар из Беча; Ф. Рафаели, трг. путник из Фијуме; В. Мантегаца, новинар из Милана; Х. пл. Резори с госпођом, инжињер из Черновица; А. Сперанца с госпођом, консуо из Скадра; Р. Сајферт с госпођом, инспектор из Хановера; К. Ђуровић, трг. путник из Котора; М. од Еберхарт, генерал из Берлина; В. од Еберхарт, потпуковник из Потсдама; К. Вахман, фабрикант из Аусига; О. Цолнер, трг. пут. из Граца; А. гроф Гоце с госпођом, прив. из Дубровника; Ј. Винч, директор из Прага; Ј. Мараус, прив. из Беча; Ј. Стоон, шеф одјељења из Хага; С. Терколер с госпођом, трговац из Баварске.

жавања. Дијете прво подражава домаће послове. Како је мајка највише у кући, оно се на њу највише и угледа, јер оно тежи да шта уради што му мати ради, само треба пазити да се не осакати или да што од ствари не покварі. Отуда је она забрана, те мајке већином удаљују дјецу да не раде по кући, него их упућују на улицу. Таким радом дијете се ода игри и некорисном раду и послије га је тешко привољети кориснијем раду од игре. За то је потребно, да се ти први покушаји приме и дјецу својим радом упућујемо на рад, дајући им такве ствари, којима се неће лако осакатити, нити ће их лако покварити.

Образовани народи измишљају ствари за дјечију забаву — играчке, које су удешене тако, да се лако не покваре и не сломе, и те ствари личе на истинске, којима рукују људи. Таквим се стварима дјеца науче да рукују и да их чувају; навикну се и на сам рад, те кад одрасту, умију послије и да рукују и са истинским стварима. Тако навикнута на рад и чување оних ствари, којима се посао врши, доцније буду прилагоднија и за озбиљније послове.

Послије се дјеца дају у *дјечија забавишта*. У тој се школи дјеца уче реду, заједничком животу и умјењу. Чувени отац дјечијих забавишта Фребел није дао ни тој дјеци тако малој да проводе вријеме у празној игри, већ је и за њих измислио средства, којим ће се поучити истинском раду у тим забавиштима. У тим малим дјечијим школама дјеца, поред цртања појединих ствари, доцније у првом реду уче цртање појединим тијелима. Дијете није у стању да оне праве линије повлачи, јер није умјешно да им одреди правац, а камо ли да држи писаљку и да њом црта. За њега су линије апстрактне — несхватљиве; с тога је много згодније, да се дијете навикне цртању самим тијелима. Ово цртање дрвцима, картонима, шареном хартијом и др. изводи се већ готовим предметима и грађом. Послије разговора дјеци остаје да сама састављају по угледу слику на своме столу. Оне се не лијепе — покретне су, да се лако могу исправити, попунити и да се могу удесити, како ученик буде схватио саму ствар.

Поред ређања предмета, о чему ће бити говора у методском дијелу подробније, у дјечијим забавиштима предаје се савијање предмета од хартије, те се тиме задовољава дјечија стваралачка моћ. Један од најважнијих васпитних захтјева је, да се ученик привикне на рад, да заволи рад, те да сам нешто умије. — У дјечијим забавиштима почеци су техничког образовања. Ти почеци личе на играчке, које су ипак систематски удешене од васпитача. Главно је у дјечијим забавиштима умјешност, а наука и знање долази доцније, кад дјеца умно ојачају а и дух им ојача, а то је у редовним народним школама.

У редовним народним школама главни су предмети: читање, писање и рачунање, а сви остали предмети имају да послуже као основица за само образовање. Читањем и писањем не тече се потпунце оно, што смо истакли као задатак техничког васпитања. Цртање, читање и писање развијају само донекле и то само у једном правцу дјечије особине. Ми хоћемо да развијемо и друге особине, а то се не постиже мирним сјеђењем, повлачењем првих алатака по равним површинама, већ разноврсним покретима и промјеном рада. Досадашња је школа била једнострана, развијала је више у једном — умном и душевном правцу, а тјелесно здравље занемарила је. Она није образовала потпуног човјека, те да га спреми за практичан живот.

Да расмотримо све ове задатке техничког васпитања понаособ:

1. Да његује тјелесно здравље.

Ручним радом развија се као и код гимнастике тјелесна снага, окретност и чврстоћа код ученика и оспособљава га, да може издржати несразмјерну нагомиланост чисто душевног занимања у школи. Ручни рад утиче благотворно на тјелесно расположење ученика непосредно тиме, што му даје прилике, да чини разноврсне покрете, којима повлачи нагомилане кврне згуре у мозгу, што су се са великим умним радом прикупиле ушљед нагомиланог придоласка крви. На овај начин, повлачењем крвних згура, освјежава се ученик за даљи умни рад. Пошто су ученичка умна напрезања једнострана, то ће се учинити хармонија између умног и тјелесног рада у школи. Ово мора утицати благотворно на развој ученика у сваком погледу. Дуготрајно сјеђење замијениће се стајањем и разноврсним покретима у школској радионици, те ће му ова промјена бити пријатна

Хигијенско значење ручнога рада можемо да сведемо у неколико тачака: *отклања се ненормалност тјелесна; даје се покрет тијелу; потреба тјелесног кретања задовољена је; промјена рада у органима такође је задовољена.* Док очи раде непрестано у школи при умном раду, док се мождани систем и сувише напреже, дотле руке и ноге мирују и осјећају потребу за кретањем. Доласком у школску радионицу мождани систем има мање да ради, а удови и други мишићи цијелог организма стављени су у покрет. На тај је начин задовољена органска потреба — промјеном рада.

Љекари тврде, нарочито по њемачким и француским школама, да је све мањи и мањи проценат кратковидости код ученика, у којој школи има више часова ручног рада. У нас нема тих статистичких података, али се може примити, да ће и код нас можда бити таквих резултата. На пошљетку нека нам послуже наши ученици као примјер. Колика је разлика између тијела, које се креће и тијела које се не креће? — Мирно дијете, које је приморано да часовима сједи у школи, коме је забрањено кретање, — постепено изгуби ону живост и веселост, изгуби боју лица и постаје блиједо, мирно, тужно, натмурено, те прије времена остара. Дијете, пак, коме је дозвољен покрет, игра, промјена у раду, — весело је, живахно. расположено, а тиме и прилагодније за сваки рад, како умни тако и тјелесни. Школска радионица донекле исправљава ту погрешку досадање школе.

НА ЗНАЊЕ

Многи Књажевски поданици, који се у иностранству баве, кад остану ма на који начин без пасоша, или кад овоме изађе рок, обраћају се Књ. Министарству Иностраних Дјела или Књ. Легацији у Цариграду с молбом, да им се издаду нови пасоши, или обично саопштавају своје адресе тако нетачно, да им се пасоши не могу послати, или кад им се пошљу на адресе, које су нејасно означили, писма се враћају натраг.

Усљед тога овим се обраћа пажња свијема Црногорским поданицима, који су у иностранству, да нове пасоше имају тражити преко Књ. Консулата у мјестима гдје ових има, гдје их нема нека се обрате Књ. Министарству Иностраних Дјела преко Царско Руских Консулата, а гдје и ових нема, онда преко дотичних мјесних политичких или општинских власти.

Књ. Легацији у Цариграду имају се обраћати само они Књ. поданици за тражење пасоша, који у Турској Империји живе, а сви остали имају своја тражења гореозначеним путем Министарству Иностраних Дјела.

К броју 4915./1908 г. Из канцеларије Књ. Министарства Иностраних Дјела, 9. септембра 1909 год. на Цетињу. 6,10

СУДСКИ ПОЗИВ

У смислу данашњег ријешења овога суда, број и ознака доњи, овим се позива Ђуро Кр. Николић, родом из Лимљана у Црној Гори, а сада непознатог пребивања, осумњичени за крађу једног сата Перу И. Божовићу, из Лимљана, да на дан 11. децембра текуће године у 8 сати прије подне предстане овоме Суду, ког ће се дана одржати јавна расправа по дотичном спору, с напоменом, да ће Суд, и на случај Николићева непредстанка, донијети заочну пресуду (in contumatiam), сагласно законским прописима о томе.

Број 425. V. 1908. 51.

У Бару, 13. октобра 1909.

Књ. Об. Суд, за предсједника
1,3 судија, Ђ. Ивовић

ПОЗИВ

У смислу рјешења Књ. Обласног Суда у Подгорици од 15. септембра ове године, број 2495 ex 1909. IV. 1907. 378., овим се позивају дужитељи пок. барјактара Риста С. Пејовића из Подгорице, да се са исправним документима пријаве овом суду за своја потраживања од истог, најдаље до 15. новембра ове године, јер се после означеног дана ничије потраживање неће уважити.

Број 1873 VI. 1909. 117.

У Подгорици, 18. септембра 1909 г.

Општински Суд
за предсједника суда
P.78 бр570 2.2 судија Ј. Радичевић.

ПОЗИВ

На основу рјешења овог суда од данас, овијем се позивају сви дужитељи пок. Јована Велишина Бећовића, из Велета у Бјелопавлићима, да поднесу овом суду своја потраживања с односним исправама најдаље до 1. јануара 1910., ради ликвидирања истијех и наплате од његове заоставштине.

Ко се до реченог дана не пријави са својим потраживањем, губи право намира од заоставштине Бећовићеве.

Број 2436 ex 1909. IV—1905—423.

Подгорица, 2. октобра 1909.

Књ. Обласни Суд
P.76 бр.581 2,2 предсједник С. С. Драговић.

ОГЛАС

У магазину потписате Управе налази се једна бала корама под оснаком J. H. G. S. број 8210, тежине килограма 70, која је сагласно спроведеном листу његушке царинарнице од 16. ов. мј. тек. год. број 49; дошла овђе истог дана на име Мића Баровића, овдашњег, који је није хтио примити под изговором, да за исту није чинио никакве поруџбине. С тога се овим позива прави власник вишеречене бале корама, да се од данас најдаље до 3. новембра ов. год. пријави потписатој Управи са стварним документима, на основу којих би могао односну балу корама дићи из овдашњег магазина, а уз отплату припадајуће царине и осталих трошкова; иначе, ко се до одређеног дана не пријави овој Управи по реченом послу, Управа ће у том случају са истим поступити у смислу треће алинеје 69-ог, а у вези са 74-им чл. царинског закона.

Број 1057.

3. октобра 1909 г., Цетиње.

Управа Цетињске Царинарнице
P.152 бр.582 2.2 управник П. Поповић.

ОГЛАС

Јавна продаја непокретности Рама Машова Ивановића из Подгорице, извршиће се дана 10. априла 1910 године.

Види оглас у „Гласу Црногорца“ број 36. од ове године.

Број 807. 35. 1909.

Подгорица, 13. октобра 1909 г.

— Капетански Суд —
P.40 бр.601 1,1 капетан Б. Вујовић.

ОГЛАС

Јавна продаја непокретности Ђура И. Станишића из Његуша, Дугог Дола, ушљед непријаве купца поново се износи на јавну продају, која ће се закључно извршити на дан 30. марта 1910 год.*)

Виђи оглас у 20. броју „Гласа Црногорца“ 1908 године.

К Броју 238—283—1907.

Његуши, 30. септембра 1909 год.

Капетански Суд
P.55 бр.579 1,1 капетан Ђуро Врбица.

*) У 43. броју погрешно је штампано: 30. марта 1909 год. а треба *30. марта 1910 год.*, што се овим исправља.

Приватни огласи

ОБЈАВА

На први новембра т. г. Никшићско Трговачко Акционарско Друштво даваће путем инканта превоз своје робе Плавница—Подгорица, Подгорица—Никшић, Плавница—Никшић и обратно. Ко жели учествовати треба да поднесе гаранцију у акцијама или непокретнинама до 2000 Кр.

P.40 бр.600 1.3 **УПРАВА.**

Поштанске марке **ПОНИШТЕНЕ** црногорске и осталих балканских земаља купујем — сваку количину — по најбољим цијенама. Пошиљке и понуде на адресу:

A. Weisz, Briefmarkenhandlung.

П.п. бр.591 1,9 **Wien I.** *Adlergasse, 8.*

ДУШАН А. НЕНЕЗИЋ

Подгорица

отворио је обућарску радњу у Цетињској улици број 8.

Цијене умјерене. Израда солидна. Услуга брза и тачна. Молим за посјету. P.24 бр.593 1,3

Јанко Спасојевић

дипломирани правник

заступа парнице грађанске и кривичне пред свима судовима; административним и духовним властима;

посредује при склапању уговора и других правних послова.

Адреса:
Цетиње Хотел Рајнвајн,
P.32 бр.533 4,10 Подгорица Хотел Европа.

ОГЛАС

Цвјетко Церовић **прима на заступање:** парнице грађанске и кривичне пред свима судовима у Књажевини, пише уговоре, тужбе, молбе и жалбе.

Стан: „Хотел Никшић“ у Никшићу.

P.26 бр.573 2,3

НА ЗНАЊЕ!

Свијема, који су из Америке преко мене шиљали новац, писма и новине дома, нећу ничије примати од 1. октобра 1909 год. Кога се тиче молим нека својијема јави у Америку.

Број 580. Никшић, 23. августа 1909.

Обрен Никовић
P.44 Бр.480 3,3 Окр. капетан у пенсији

ПОЗИВ

НА

УПИС III. КОЛА АКЦИЈА ПРВЕ НИКШИЋ. ШТЕДИОНИЦЕ

На основу ријешења IX редовне главне скупштине акционара Прве Никшићске Штедионице од 30. јануара 1909 год. отворен је од 2. фебруара 1909 год.

упис на III. коло од 2000 акција по 100 круна

При упису полаже се на име уписнине по 1 круна од сваке уписане акције. Уплата се врши постепено у недјељним оброцима по 50 пара недјељно рачунајући од 1. јануара 1909 год.

Упис се врши сваког радног дана код Прве Никшићске Штедионице у Никшићу и њених филијала у Шавнику и Велимју.

Уписнину и уплату треба слати поштанском упутницом или полагати за рачун штедионице мјесним новчаним заводима.

Пошто је остао још врло мали број неуписаних акција, то се скреће пажња онима, који желе да постану штедионични акционари, да се са уписом акција пожуре.

Никшић, 30. јуна 1909 г.

Прва Никшићска Штедионица.
P. 140 Бр. 402 6,10

Школске Одборе и Управе Основних Школа

част нам је упозорити, да у нашој радњи имамо и продајемо све канцеларијске и школске потребе;

као мапе, глобусе, троуглове, транспортере, креде, спужве, таблице, писанке, мастило разно, печатни восак, цртанке, рачунаљке руске, каламари, пернице, звонца — и све остале канцеларијске потребе.

Тако исто и све уџбенике, који нијесу издања Државне Штампарије, а употребљавају се у нашим школама.

Лајемо израђивати: мухуре, штамбиље од каучука и месинга — уз најповољније цијене.

Послуга брза, експедиција тачна, цијене најповољније, јефтиније него игдје, материјал прве врсте.

Дођите и видите, купите и бићете задовољни, поручите и увјерићете се о солидности.

Књижара и Папирница
С. БРКИЋ и КОМП.
P. 107 Бр.485 3,3 Подгорица.

С поштењем се најдаље дође!

ВЛАСТИТИ ПРОИЗВОД!

Ко од браће Црногораца треба бијелог **домаћег платна**, оксфорда, канафаса, зефира, сталне боје, ваљано бојадисаних **ланених ручника** и штрикане лијепе бојадисане **чарапе** за господу и госпође, нека наручи од **чешке фирме** како слиједи:

35 м. јаког бијелог домаћег платна, 78 цм. шир. К. 17·—
40 м. суровога бијелог домаћег платна 78 „ „ К. 17·—
35 м. канафаса, оксфорда, сталне боје 78 „ „ К. 15·60

Све то шаљем поузећем или франко, тј. сам плаћам поштарину.

Ако роба не буде по вољи можете у року од 3 дана нефранкирано опет назад послати.

Цијели износ доби ћете **одмах назад**. Надаље шаљем: 1 тупет бојадисаних цепних марамица великих 55/55 цм., ... К. 2·40

Штрикане лијепе чарапе, бојадисане сјајне боје и разне величине.

за господу 1 пар . . . . . К. —·60
за госпође великих 1 пар . . . . . К. —·90

Надаље шаљем: зефире широке 78 цм.. крисете, сипковину (за перје) и цејхове 120 цм. широке, све сталне боје, за јефтину цијену. Најбоља врста. На захтјев шаљем огледе.

Само **нова** роба!

(Могу изнијети и похвалне признанице за моју робу!)

Josef Černý ručna tkaonica.
Nový Hrádek nad Metuji, Čechy, Austrija.
П. п. Бр. 465 4—13

ПРВА ЦРНОГОРСКА ПУТНИЧКА АГЕНЦИЈА

ВЛАСНИЦИ:

Раде С. Павићевић из Никшића и **Ђуро Срдов Секулић** из Цетиња

Имамо част јавити браћи Црногорцима да смо отворили **Прву Црногорску путничку** Агенцију у Њу-Јорку. — Примамо и отправљамо путнике. Продајемо параброде и жељезничке карте за сва мјеста свијета. Сви они путници, који овамо мисле путовати а желе добру службу — нека се обрате на нашу фирму; у стању смо их вазда братски дочекати, дати им добре напуте и помоћи их све што је могуће.

Такође, посједујемо властиту фабрику дувана под фирмом: America Evropeau Tabacco Manufaktoru Co.

Наша адреса:

Pavićevich and Sekulich 561—11—ave. New-Vork.

Телефон 528 „Брајант“. П.п. Бр.525 3,13

НАЈСТАРИЈА КАЗАНЏИЈСКА РАДЊА

Препоручујем свој усавршен и патентиран проналазак, *казане за печиво ракије; пероносторне штрцаљке* више врсти, које ја сам израђујем, а имам искључиво заступство за *Нови Сад* и околину правих чувених *„Турул“ штрцаљки; пумпе за вино, квечове и пресе за грожђе, шмркове за бунаре, табарке од гвожђа,* све врсте *бакреног посуђа,* као и *котлова* за прање у гвозденим фурунама. Подижем и *покривам црквене торање* спроводим *громобране* и т. д. Примам *на оправку* шприцеве, казане и све врсте парних цеви и т. д.

Пошто сам радионицу *проширио и преудесио,* тако, да моју робу (коју из првих руку у већој количини добављам) много брже и лакше израђујем, пружа ми се могућност, да могу *уз јефтине цене продавати за готово а и на отплату* од пола до две године — *јефтиније него и један казанџија.* Сву робу продајем *уз гаранцију* и смем рећи, да мојој *савесној изради нема конкуренције.*

На захтев шаљем моје илустроване каталоге и ценовнике бесплатно.

С' поштовањем

МИЛАН Т. ЈОВАНОВИЋ
П. п. Број 501. 3,3 казанџија — Ujvdek (Нови Сад) — Мађарска

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Одлуком Господина заступника министра Просвјете и цркв. послова, од 1. јула 1909 године број 1917 одобрена је, и препоручује се за ученике наших основних школа књижица „Бачки Календар“ од господина Николе Рацковића учитеља.

„Бачком Календару“ цијена је 50 пара а може добити код потписатог издавача на Цетињу. Учитељи и препродавци добијају 20% попуста и плаћену поштарину до посљедње поште.

Препоручујући се што већим наруџбинама остаје

С поштовањем
издавачка књижара
P. 74 Бр.506 3,5 **П. М. Калуђеровића.**

МЕХАНИЧКО-ГВОЖЂАРСКА РАДИЈСНИЦА ПЕТРА ДРЕЦУНА — ЦЕТИЊЕ

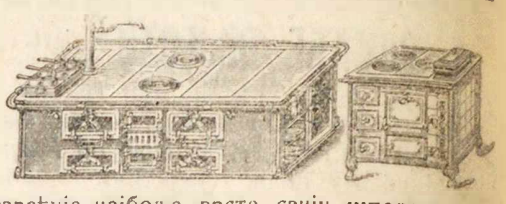

израђује најбоље врсте свију **шпорета, пећи, комина, трумба** за исте; такође добила је већу количину **најбољих страних ШПОРЕТА** — и продаје све врсте **шиваћих машина** под гаранцијом.

Цијене умјерене. — П. п. бр. 587 2,5

Д-р Х. КУСЛЕФ

дипломирани зубни љекар — Данилов-град

Стављам на знање поштованој публици, да ћу мој *зубољекарски кабинет* од 1. октобра текуће године премјестити на *Данилов-град.*

P. 25 Бр. 550 3,3

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег никад непрежаљеног сина, односно брата

† АЛЕКСЕ П. ЋУЛАФИЋА

типографа

који се послије четворомјесечног тешког боловања на дан 28. септ. тек. год. преселио у вјечност, у најљепшем цвијету младости у 23-ој години свога живота. Неможемо пропустити да овијем не изјавимо вјечиту благодарност свима оним који у жалости учествоваше и ублажише нам тугу за покојником.

Нека је вјечита хвала госп. кап. Мијовићу, потпоручнику Мијовићу, који са својим племеницима дођоше и покојника испратише до вјечне куће. Хвала нашим кумовима Шошкићима г. оф. Радошу, оф. Милутину, кап. писару Јосифу, учитељском приправнику Александру, који на челу својих племеника спроводу присуствоваше и својски ожалише.

Хвала куму Радосаву Дедовићу и Јову Ђорђијеву трговцима, који са Андријевичанима на глас похиташе и спровод увеличаше.

Такође хвала кап. писару г. Драговићу; браћи и пријатељима Дедовићима, Ђукићима, Станковићима, Дегетићима, Угреновићима, Влаховићима, Драговићима, Бабовићима, Стијовићима, Дашићима, Вучетићима, Јокићима, Марсенићима, Дујовићима, Радевићима, Сеочанима и Слатињанима.

Вјечита хвала мјесном свјештенику г. Чукићу, г. г. учитељима Светозару Минићу и Симу Мијовићу, који са ученицима спроводу присуствоваше и покојника братски испратише.

Хвала Радоју Николићу гимназисту, који се на гробу дирљивим говором са покојником опростио.

Хвала свима и свакоме који ма којим путем саучешће изјавише.

Не могу пропустити да овом приликом не захвалим браћи Ћулафићима, који ни у ком погледу не жалише труда око покојника, него га братски предвореше и испратише.

Андријевица.

Ожалошћени: отац **Перша**, мајка Марта, браћа: **Антоније, Милић** и **Милош**, сестре: **Анђелија** и **Марија** са осталом родбином.

P. 230 бр. 589 1,1

Нашим пријатељима, сродницима и познаницима тужним срцем јављамо, да се наш непрежаљени брат

† МАРКО МАЈНОЛОВ ПЕЈОВИЋ

пошље кратке и тешке болијести 1. ов. мј. преселио у вјечност.

Дошавши из далеког свијета са својим јединцем сином Илијом, да обнови родитељско огњиште, умјесто радости постише га сурова судбина те смрћу сина **Илије**, који се 7. пр. мј. преселио у вјечност, остаде самохран, без утјехе и наде, а скора смрт његове једине шћере **Јулије**, позалиједи још незалијечено родитељско срце, те похита, да што прије остави овај варљиви свијет.

Примивши велико саучешће, сматрамо за свету дужност овим путем изјавити вјечиту благодарност свима, који ма којим путем учествоваше у овој нашој жалости, како онима, који лично походише угашену кућу покојникову и њега до вјечне куће попратише, тако и онима, који нам писмено или талеграфски своје саучешће изјавише.

Особиту благодарност дугујемо нашим пријатељима Црмничанима из Подгора, Вира и Болјевића, и Зачиранима, који у великом броју дођоше и покојника по народном обичају ожалише.

Хвала нашој браћи Цеклињанима, који са сваког краја похиташе и покојника до гроба попратише.

Хвала г. Стеву Лопичићу, секретару Министарстви финансија, који у кратком, дирљивом говору изнесе јуначке врлине покојникове.

Хвала свештеницима: попу Илији Ђуровићу, попу Милу Јовићевићу, и попу Луки Ловићу, који над покојником опјело извршише.

Једном ријечи сваком, ко ма којим путем учешћа у овој нашој жалости, вјечита и загробна хвала.

Цеклин, 2. октобра 1909 год.

Ожалошћени: синовац **Никола**, сестре: **Јоше, Мака, Киће, Стана, Ика**, унука **Стане** са осталом родбином.

P.240 бр.597 1,1

Штампа К.П. Државне Штампарије